

Skola – kopienas attīstības resurss

2013. gada 7. novembris

Laikraksta „Izglītība un Kultūra” Nr. 19 speciālizdevums sadarbībā ar Sorosa fonda–Latvija iniciatīvas „Pārmaiņu iespēja skolām” 2. kārtu „Skola kā kopienas attīstības resurss”

Foto: Andris Bērziņš

Aija Tūna,
SFL iniciatīvas „Pārmaiņu
iespēja skolām” vadītāja

Tas bija sen, pašā jauno laiku sākumā, kad, atverot prestižas starptautiskās

Kurš būs kopienas skolas durvju vērējs un atslēdziņu turētājs?

koledžas gadagrāmatu, ar pārsteigumu pirmajā lapā ieraudzīju smaidīgu skolas apkopēju fotogrāfijas. Tikai tad – direktors, skolotāji un visi pārējie. Šodien tāda situācija vairs neizbrīna, tomēr subordinācija un priekšstati, kurš ir vairāk un kurš mazāk cienījams darbs, un ko kuram pieklājas darīt, mūsu sabiedrībā saglabājušies. Arī jautājumā par skolas paplašinātajām funkcijām un skolas resursu plašāku pieejamību apkaimēs ļaudīm skatāmies cits uz citu, un tā vien gribas, lai būtu mistiskais kāds, kurš izlems un tad ļaus vai liegs.

Taču pārmaiņas un kopienas izjūta sākas ar vienu drosmīgu lēmumu un domubiedru meklēšanu, ar savstarpējas uzticēšanās un līdzatbildības būvēšanu – pa solītim vien. *Parūmējamies*

un ļaujām darboties jauniešiem; paklusējam, un, skat, vecāki sāk runāt un piedāvā to, ko pat necerējam! Vietējās biedrības nāk talkā gan ar čaklām rokām, gan mazu projektu naudiņām, un tā no daudziem maziem rodas kaut kas lielāks.

Skolu kā kopienas resursu ilgtspēju lielā mērā noteiks tas, vai un kā izdosies koordinēt darāmo, lai viens neizdeg, kamēr otrs jūtas nenovērtēts un malā nostumts. Vai mājturības un tehnoloģiju skolotāji ielaidīs savās karaļvalstīs vakaros un nedēļas nogalēs? Vai skolas saimniece dalīsies plīts riņķos un prasmēs? Vai skolotāji būs priecīgi, kopā ar citiem kopienas ļaudīm dancojot, pārļojot, sportojot, naglojot un krāsojot? Vai skolas apkopēja būs lep-

na, ka var palīdzēt kaimiņienei datorprasmēs ārpus noteiktajām nodarbību stundām, jo – viņai taču ir datorklases atslēga? Un – galu galā – kurš tad pieņems lēmumu par to, kā būt, – skolas direktore vai visi kopā?

Pagājušajā nedēļā dzirdēju domu, ka dizains ir process, kas ietver tādu darbību plānošanu, kuru rezultātā no pašreizējās situācijas nonākam vēlāmajā. Pašlaik mēs dizainējam Latvijas kopienu skolas, mācoties no sevis un citiem te un citviet pasaulē, un mums visiem noderēs dizaina pieeja domāšanā, lai rezultāts apvieno trīs radošuma vaļus – skaistumu, funkcionalitāti un dzīvotspēju, kā saka Džons Ņūbegins. Tad skolas durvis būs vaļā un atslēgai būs tikai simboliska nozīme.

Latvijas pārmaiņu skolas Eiropas kontekstā

Foto: Andris Bērziņš

Valdis Kudiņš,
SFL iniciatīvas „Pārmaiņu iespēja
skolām” konsultants, Latvijas Lauku
foruma valdes priekšsēdētājs

Šoruden, piedaloties Čehijas lauku skolu tīkla seminārā „Jaunā loma izglītībai kopienā, inovācijas” vietējās politikas veidotājiem un starptautiskajā seminārā „Lauku kopienu skolu – mūžizglītības centru pienesums lauku kopienu ekonomiskai un sociālai labklājībai”, diskutējām par lauku kopienu

skolu pieredzi un to lomu dažādu Eiropas vietu attīstībā. Abi semināri notika mazā Čehijas ciemā Bori, kurā dzīvo nedaudz vairāk kā 300 iedzīvotāju un kas lepojas ar savu kopienu skolu, Nacionālā lauku skolu tīkla mītnes vietu. Lai gan Eiropa ir ļoti daudzveidīga un tikpat daudzveidīgas ir pieejas kopienu skolu attīstībai, tomēr atradām arī līdzības un ieskicējam iespējamās nākotnes attīstības stāstus.

Kāda būs kopienu skola 2020. gadā?

Lai saprastu kopienu skolu attīstības virzību, svarīgi ir apjaust, ko vēlamies redzēt nākotnē un kas jādara, lai vēlamā nākotne kļūtu par optimālo realitāti. Sadarbojoties ar iniciatīvas „Pārmaiņu iespēja skolām” dalībniekiem Latvijā, kā arī diskutējot ar Čehijas kopienu aktīvistiem un vietējiem politiķiem, jūtams, ka aizvien noteiktāk sevi piesaka jēdziens „kopienas skola”. Čehi uzsver, ka nākotnē tam jābūt tikpat pašsaprotamam kā šodien nevalstiskās organizācijas (NVO), internets un citas reālijas, kas pirms gadiem divdesmit bija tikai nojausmu līmenī.

Lai to panāktu, kopienā skolai ir jābūt dzīvam organismam, kas aktīvi reaģē uz vietējo iedzīvotāju vajadzībām, dzīvo vienu soli priekšā attīstības procesiem un ienāk kopienā ar jauninājumiem, demonstrējot

savu unikalitāti. Kopienas skolai jābūt arī pašpietiekamai, t. i., spējīgai piesaistīt tik daudz vietējo resursu, ka tie nodrošinātu skolas pastāvēšanu un attīstību. Patlaban tiek ieskicēti dažādi attīstības modeļi, kas ir diezgan plašā diapazonā no skolas kā pašvaldības izglītības iestādes, kas nodrošina vispārējo izglītību kopienas bērniem un jauniešiem (tipiski Latvijā, Čehijā, Polijā, Igaunijā), līdz kopienas pārvaldībai (privātai) skolai, kas attīsta un uztur virkni pakalpojumu, kas ir vajadzīgi kopienai, un viens no šiem pakalpojumiem ir arī pašvaldības deleģētā izglītības funkcija (Dānijas, Zviedrijas, Velsas pieredze).

Kāds varētu būt Latvijas ceļš? Var novērot tendenci, ka valstīs ar ļoti spēcīgu pašvaldību lomu un valstīs, kas izdzīvojušas sociālisma ēru un piespiedu kolektivitāciju, izglītības (tostarp arī interešu izglītības) funkcija un saimnieciskie jautājumi ir pašvaldības rūpe, un kopienas pārstāvji, parasti izveidojot NVO, nāk talkā ar mūžizglītības piedāvājuma un citu kopienai nozīmīgu pakalpojumu un iedzīvotāju prasmju attīstīšanu.

Kas notiek kopienu skolās?

Kopienu skolu piedāvājuma daudzveidība atkarīga no kopienā identificētajām vajadzībām. Ar gandarījumu var teikt, ka

lielāko daļu no pašreizējiem risinājumiem Eiropā iedzīvina arī Latvijas pārmaiņu skolas, pamazām apzinoties savu kopienas skolas funkciju.

Mūžizglītības pakalpojumi klātienē un e-vidē

Pakalpojums galvenokārt koncentrēts uz iedzīvotāju pamatprasmju un dzīves prasmju attīstību. Kā jauna iezīme parādās tādu prasmju attīstība, kas nepieciešamas uzņēmējdarbībai un nodarbinātībai, kā arī prasmes, kas saistītas ar saimniekošanas dažādošanu savās māsaimniecībās (gan lauksaimnieciskā, gan nelauksaimnieciskā darbība). Kā spilgtākie piemēri šajā grupā minama Čehija ar 3. paaudzes universitātēm un Polija ar saimniekošanas prasmēm.

Uzņēmējdarbības inkubatori

Polijas un Igaunijas skolas piedāvā konsultatīvo atbalstu ar uzņēmējdarbību saistītu ikdienas jautājumu risināšanā. Parasti to dara skolotāji, kuriem ir ekonomiskā izglītība, tomēr ir arī daudzi gadījumi, kad kāds cits skolotājs, apgūstot grāmatveža, mārketinga speciālista, lietveža u. c. prasmes, spēj piedāvāt konsultatīvu atbalstu vietējam zemniekam, uzņēmējam, mājrāzotājam.

Turpinājums 2. lpp. >

Latvijas pārmaiņu skolas Eiropas kontekstā

> Turpinājums no 1. lpp.

Kolektīvās darbības vietējo resursu izmantošanai un attīstībai kopienas labā

Šajā aspektā svarīga ir kopienas dalība, līdzdalība un līdzatbildība. Atbalstot kolektīvās kopienas darbības, skola var iniciēt procesus un piedāvāt savus resursus kopienai, piemēram, tādas virtuves izveidei (Igaunijā, Zviedrijā, Dānijā un nu arī pie mums Latvijā), kura atbilst kvalitātes standartiem un kur var piedāvāt aprīkojumu mājražotājiem pārtikas produktu apstrādei vai kā vietējo restorānu kopienas mielastiem – dzimšanas dienām, kāzām, kopīgām ciema pusdienām (Igaunijas un Dānijas ciemos īstenotas iniciatīvas). Izmantojot vietējo pārtiku un nodarbinot vietējos iedzīvotājus, skola kopā ar kopienas iedzīvotājiem veido sociālo uzņēmumu un paši lemj par šāda uzņēmuma tālāku attīstību, kā tas notiek Zviedrijā un Velsā. Kopiena arī rūpējas, lai uzņēmumam pietiek gan izejvielu, gan arī pircēju, kas visbiežāk arī ir paši kopienas locekļi.

Kolektīvās darbības var izpausties kā kopienu dārzi (Velsa, Zviedrija, Polija, Igaunija), kopienu viesnīcas, arī kopienu bankas jeb krājaizdevu sabiedrības (Polija, Zviedrija). Visā šajā procesā nekas nav neiespē-

jams, tomēr svarīgākais ir kopienas cilvēku un resursu mobilizācija kopīgiem mērķiem, vajadzīgo prasmju un talantu kombinēšana, procesu izveide un darbības uzsākšana. Tālākā attīstība ir pašu rokās, un tajā ir diezgan augsta dzīvotspējas iespējamība. Šādi stāsti, tiesa, sākotnējā attīstības stadijā, ir atrodami arī daudzu Latvijas pārmaiņu skolu pieredzē.

Pakalpojumu un starpniecības centri

Apzinoties, ka skolā ir pieejami resursi, piemēram, telpas, aprīkojums, cilvēkresursi, zināšanas u. tml., skolas var attīstīt jaunus pakalpojumus, par kuriem maksā vai nu pats patērētājs, šajā gadījumā iedzīvotājs, vai arī institūcija, kas pakalpojumu ir deleģējusi skolai vai to pārka (visbiežāk tā būs pašvaldība vai valsts). Pakalpojumu spektrs – sākot ar brīvo telpu un aprīkojuma nomu, bet ienākumi tiek izmantoti pakalpojumu pašizmaksas, pamatlīdzekļu amortizācijas un citu saistīto izdevumu segšanai; savukārt peļņa tiek investēta kopienai nozīmīgos projektos (Zviedrijas pieredze). Ievērojami mainās motivācija, ja iedzīvotāji zina, ka, piemēram, maksājot nomas maksu par ogu žāvēšanas iekārtas izmantošanu, daļa naudas tiks novirzīta vietējo bērnu rotaļu laukuma izveidei.

Skola var uzņemties arī starpnieka lomu starp iedzīvotāju piedāvātajiem komercpakalpojumiem un iedzīvotājiem, kuriem ir nepieciešami šie pakalpojumi, – sākot ar labiekārtošanas un remontdarbiem, transportēšanas pakalpojumiem u. tml. Pakalpojuma sniedzējs maksā starpniecības nodevu, kas, savukārt, tiek investēta kopienas projektos. Tā kopienas skola dod savu pienesumu vietējās ekonomikas attīstībā. Zviedrijā kopienu skolās, kas ir aprīkotas ar modernām IT, tiek piedāvāts tāds e-pakalpojums kā tele vizīte pie sava ģimenes ārsta. Pakalpojuma būtība ir video konferences nodrošinājums. Iespējams, ka šādi un citi attālinātie pakalpojumi var kļūt arī par daļu no Latvijas lauku kopienu skolu ikdienas.

Kopienas skolas skolotājs – vietējās attīstības koordinators

Patīkami pārsteidz Čehijas kopienu skolu pieeja, kur skolotāji – šajā gadījumā ne vienmēr vietējās skolas pedagogi, bet arī citi kopienas iedzīvotāji – piedāvā kopienas ļaudīm apgūt dažādas prasmes un aktīvi darbojas kā vietējie koordinatori, tostarp noskaidro iedzīvotāju vajadzības, rīko darba grupu tikšanās, organizē ciemu attīstības plānu

izstrādi un īstenošanu, skubina vietējās rīcības grupas (VRG), kas, izmantojot LEADER pieeju, piesaista kopienām arī Eiropas Savienības finansējumu. Šādu pieeju aicinu izvērtēt un pārņemt arī Latvijas VRG, kurām rūp aktīvas kopienas, kurām ir svarīgi izveidot efektīvi darbojošos atbalsta sistēmu – kopienu koordinātoru tīklu.

Skolotāji kopienās darbojas arī kā mūžizglītības, jaunatnes lietu, sporta un kultūras jautājumu koordinatori, tā veidojot ciešāku saikni starp kopienu un pašvaldību. Svarīgi ir tas, ka šīs zināšanas, prasmes un pieredze paliek un tiek attīstītas kopienas ietvaros, tādējādi to bagātinot un dažādojot. Šādas aktivitātes ir jāuztver kā investīcijas kopienu attīstībā, un kopienai ir maksimāli jārūpējas, lai katrs kopienā ienākošais lats, neskaitāmas reizes apgrozoties, dod visaugstāko pievienoto vērtību.

Iespējams, ka arī pašvaldības, kas jau pašlaik atbalsta dažādas iedzīvotāju iniciatīvas, savā budžetā var ieplānot jaunu investīciju projektu līniju, ko varētu dēvēt par atbalstu kopienu skolu attīstībai Latvijā. Šādām investīcijām nav jākalpo par vienīgo ienākumu avotu kopienu skolai, bet tās var kļūt par starta kapitālu ilgspējīgām kopienu skolām visā Latvijā.

Izaicinājumi

Sorosa fonda–Latvija iniciatīvas „Pārmaiņu iespēja skolām” dalībnieki oktobrī tikās seminārā „Skolas un kopienas dzīvotspēja: individuālā un kolektīvā atbildība”, kurā viņi atskatījās uz paveikto un plānoja nākotnē īstenojamo, lai iesāktās iniciatīvas neapsiktu, bet turpinātos un ietu plašumā arī pēc projekta beigām. Laikraksts „Izglītība un Kultūra” projekta īstenošanai vaicāja par ieguvumiem, iespējām un izaicinājumiem, kādus viņi saskata nākotnē savām skolām un vietējai kopienai. Pārmaiņu skolas ir meklējušas savu attīstības ceļu, kopā ar saviem kopienu cilvēkiem rūpīgi strādājušas dažādos virzienos un uzkrājušas bagātīgu pieredzi, kas var lietot noderēt arī citiem.

Svetlana Ziepniece,

Tirzas pamatskolas direktore:

Jārēķinās, ka skolu optimizācija būs. Patlaban vēlamies pašvaldībai pierādīt, ka šajā vietā esam vajadzīgi.

Šogad skolotāju algas palikušas iepriekšējā gada līmenī, jo ir daudz integrējamo skolēnu speciālajās programmās. Ir tālmācības programma pieaugušajiem. Ja skolotājam ir pilna darba slodze un viņš ir ieguvis 4. kategoriju, tad alga ir ievērojami palielinājusies.

Lauku skolās nekad nevarēs palielināt algas, ja bērnu skaits nepalielināsies. Tāpēc kā vienīgo risinājumu redzu palielināt algu par pamatlīkmi, ja, protams, valstī atradīs līdzekļus šim nolūkam.

Dzintra Auzāne,

Valkas novada izglītības pārvaldes vadītāja:

Vislielākās bažas ir par bērnu skaitu: ja jauno ģimeņu vecāki atrod darbu lielajās pilsētās, līdzīgi tiek aizvestas arī viņu atvases. Neatkarīgi no vislabākajiem mērķiem un nodomiem skolu situācija ir apdraudēta, ja nebūs bērnu.

Jo ilgāk bērns paliek savā dzimtajā vidē, jo ir lielāka cerība, ka nākotnē viņš tur arī dzīvos un strādās, bet, ja turpi-

nāsies tendence, ka tuvāk dzīvesvietai ir tikai sākumskolas, tad situācija laukos ir neprognozējama. Vietējo kultūrvidi veido gudrie un gaišie prāti. Nesaprotu apgalvojumu, ka izglītības kvalitāte esot atrodama tikai Rīgā.

Smiltenes novadā 2009. gadā slēdza divas skolas: Birzuļu pamatskolā top novada vēstures muzejs, Brantu pamatskola stāv tukša.

Agris Sārs,

Kūsas pamatskolas direktors:

Ja izdodas, tad vienmēr ir vēlme pēc vēl kaut kā, lai arī laika dažkārt pietrūkst.

Silvija Ločmele,

Briežuciema pamatskolas skolotāja:

Amatniecības un tūrisma centra attīstības plāns ir lielākais izaicinājums, bet sākums jau ir interneta veikals amatniekiem. Mums jau ir bijusi pirmā pieredze viesu uzņemšanā. Jūnijā viesojās 40 siguldiešu, kuriem vietējie lauksaimnieki mācīja, kā siet sieru, cept maizi, vākt zāļu tējas. Vakarā pie lielā zupas katla etnogrāfiskais ansamblis mācīja latgaliešu valodu, lielās jāņu bizes pišanu. Pagastā ir diezgan daudz vecu un vientuļu cilvēku, tādēļ skolas

telpās varētu iekārtot arī istabiņas, sniegt sociālos pakalpojumus, masāžas.

Astra Liopa,

Dunavas pamatskolas skolotāja:

Lielākās grūtības ir iedzīvotāju skaita samazināšanās, tādēļ jādara viss iespējams, lai laukos cilvēki nejustos atstumti, lai uzlabotos viņu dzīves kvalitāte. Skola ir atvērta jebkurā brīdī, jo tajā jau atrodas bibliotēka, tāpēc nākotnē šī varētu būt vieta, kur ziemas vakaros padzert tēju, satikt vienam otru, uzzināt jaunumus, nejusties vientuļiem.

Zanda Spulģīte,

projekta vadītāja Turlavā:

Lai turpmāk piesaistītu līdzekļus, būs jāraksta projekti, lai gan laukos cilvēki daudz ko dara un dalās ar zināšanām arī bez atlīdzības.

Inese Benjava,

Nagļu daudzfunkcionālā resursu centra vadītāja:

Galvenais – lai pašvaldība turpina atbalstīt un ir apkure un elektrība, tad pārējo domāsim – rakstīsim projektus, meklēsim finansiālu atbalstu arī pie citiem.

Skola – kopienas attīstības resurss

Iespējas

Foto: Andris Bērziņš

Svetlana Ziepniece,

Tirzas pamatskolas direktore:

Reāli – nekas neapstāsies, bet turpināsies divos virzienos. Viens – nevalstisko organizāciju līmenī, jo ir izveidojusies biedrība. Tiek veidoti dažādi projekti, un esam iemācījušies atrast nišas, kur varam kaut ko darīt. Otrs – turpināsies arī brīvprātīgo darbs, jo vienkārši ir kļuvis interesanti to darīt.

Pašvaldībā tiek runāts par skolu tīkla izmaiņām ar 2015. gadu, bet ceram, ka skolai tiks saglabāts daudzfunkcionālā centra statuss. Daudz atkarīgs no politiku rīcības: vai viņi vēlēties nostiprināt laukus vai uztvers tos kā balastu. Ceram, ka uzvarēs veselais saprāts un saprātīga ekonomiskā domāšana.

Ja valstī cilvēks ir prioritāte nevis lozungos, bet patiesi, tad ekonomika kalpo cilvēka vajadzībām, citādi tie ir tikai cipari uz papīra. Uzskatu, ka jāmeklē kompromiss, lai neciestu ekonomika un lauki nepaliktu tukši. Ja turpināsies līdzšinējā attieksme, tad lauki paliks tukši.

Foto: Andris Bērziņš

Dzintra Auzāne,

Valkas novada izglītības pārvaldes vadītāja:

Liela loma ir biedrībām un nodibinājumiem, kas caur dažādiem projektiem var iegūt finansējumu. Uzskatu, ka nevalstiskā darbošanās ir jāaktivizē. Cik ilgi noturēsimies, lai skolas neslēgtu, nevaru prognozēt.

Agris Sārs,

Kušas pamatskolas direktors:

Nākotnes redzējums ir krietni pozitīvāks nekā vēl pirms gada vai pusotra. Esam uzsākuši uzņēmējdarbības iniciatīvas, aktivizējuši sabiedrisko organizāciju, kas sadarbībā ar skolu, pašvaldību un vietējiem iedzīvotājiem reāli darbojas. Ražojam konkrētu produktu – augļu žāvējumus. Šobrīd savām vajadzībām, bet nākotnē varbūt varēsim arī pārdot un gūt zināmu peļņu.

Labā sadarbība ir ar pagasta pārval-

di, jo Madonas novada pašvaldība ir tālu. Pateicoties projektam, ar šo gadu pagasta pārvaldē ir radīta štata vienība brīvā laika centra vadītājs. Tas jau ir ilgtspējas garants, bet, lai turpmāk varētu atlīdzināt par darbu nodarbtību vadītājiem, plānojam ieviest līdzmaksājumus.

Bijām pieredzes apmaiņā uz Jaunpiebalgas reģionālo tautskolu, kura darbojas jau ilgu laiku un kur uzkrāta liela pieredze pieaugušo interešu izglītības organizēšanā. Pie viņiem gūvām daudz interesantu atziņu.

Domājam arī par pieaugušo mūziklīdzības iespējām, jo esam iesaistījušies Eiropas Savienības finansētajā Grundtvig programmas projektā, bijām pirmajā darba nometnē Spānijā. Mūsu projekts saucas „Voices in pictures” – „Valoda bildēs”: kā cilvēkiem saprasties, izmantojot vizuālu informāciju, lai pārvarētu valodas barjeru, padarītu vieglāku savstarpējo komunikāciju starp dažādu tautību pārstāvjiem. Šis projekts palīdzēs iegūt atkal citādu pieredzi iesaistītajās ārvalstu pilsētu partnerskolās, viņi nākamgad brauks arī pie mums.

Tas rada dažādības iespējas.

Silvija Ločmele,

Briežuociema pamatskolas skolotāja:

Ceram, ka tiks nodibināta mazo skolu asociācija, jau ir izveidots neformāls skolu tīkls, jo ideju netrūkst, un tad varētu plānot plašāku darbību.

Skolā mācās 55 bērni, izstrādājam skolas nākotnes attīstības plānu, kuru iesniegsim pašvaldībā, lai telpas nepaliktu neapdzīvotas. Bērnu skaits kri-

tiski samazinājies, pirmajā klasē mācās trīs bērni, bet nākamgad būs tikai divi pirmklasnieki. Zem viena jumta šobrīd ir skola un kultūras nams. Ceram, ka turpināsies vasaras nometnes, lai arī vecākiem nāksies maksāt par ēdināšanu: bērni jau prasa, vai nākamvasar būs nometne.

Astra Liopa,

Dunavas pamatskolas skolotāja:

Noteikti saglabāsim sociālo pakalpojumu klāstu. Turpmāk varētu attīstīties uzņēmējdarbība, līdz šim pilnvērtīgi nav izmantotas iegādātās vakuuma iepakojuma iekārtas, tādēļ, manuprāt, lietderīgi būtu organizēt skolēnu mācību uzņēmumu un ar žāvējumiem piedalīties tirdziņos. Kaimiņos, Dignājā, ir mazpulcēni, un nākotnē var veidoties sadarbība šajā aspektā.

Jāapzina, ko cilvēki vēlas, un jāpiešķir mūziklīdzības programmas.

Zanda Spulģīte,

projekta vadītāja Turlavā:

Nākotnē esam plānojuši, ka vairākas reizes mēnesī cilvēkiem pieņemamā laikā vīri varēs izmantot galdniecības instrumentus, bet sievietes – šujmašīnas. Radušās kopīgās intereses jau nezdīs, turpinās darboties pulciņi.

Ir domāts par to, lai mājražotāji varētu pārdot savus izstrādājumus, jo līdz šim trūcis iespēju. Katrs atradis savu nišu, piemēram, cep kūkas, tamborē, sviež medu, bet vajag koordinatoru, kas palīdz.

Ieguvumi

Svetlana Ziepniece,

Tirzas pamatskolas direktore:

Mūsu lielākie ieguvumi ir izmaiņas, kas notikušas pašos, – attieksmē pret notikumiem, dzīvi, problēmu risināšanas veidiem. Ir ļoti laba izjūta, jo esmu kā lielas komandas daļa. Labā ziņa man personīgi – neesmu viena ar savu problēmu. Tas nenoliedzami visās situācijās dod cerību. Lai arī notiek dažādas diskusijas par skolu nākotni, manuprāt, projektā iesaistītās skolas uz to visu skatās daudz gaišāk, nekā tas bija 2009. gadā. Mēs labāk orientējamies procesos, paplašinājies redzeslokā, jo neskatāmiem vairs šauri savas skolas vai kopienas mērogā, bet redzam sakarības plašāk. Redzam iespējas un spēles dalībniekus plašākā laukā.

Dzintra Auzāne,

Valkas novada izglītības pārvaldes vadītāja:

Lauku skolu skolotāji, kas aktīvi iesaistījušies projektā, ir drosmīgāk pacēlušī galvu,

paskatījušies apkārt, sapratuši, ka viņi ir vajadzīgi un var daudz ko izdarīt. Ieguvuši apliecinājumu, ka kopienā ir domubiedri, kas grib sanākt un kopā darboties. Radusies apziņa, ka iesāktais turpināsies. Skolu direktori ir piedalījušies semināros, dzirdējuši, ko stāsta citi, smēlušies jaunas idejas, arī pārliecinājušies par rīcības pareizību. Svarīgs ieguvums – jauni kontakti visā Latvijā.

Patlaban pašvaldības izglītības un kultūras komitejas deputātiem gatavoju materiālu par to, ko jau esam paveikuši un ko vēlamies turpināt, jo ir izstrādātas programmas. Lūgšim finanšu palīdzību, lai pulciņu vadītājiem par darbu varētu samaksāt. Jākooperējas, lai attīstītos lauku kopiena, nepieciešams finansiāls atbalsts arī biznesa uzsākšanai.

Agris Sārs,

Kušas pamatskolas direktors:

Izdarīts ir ļoti daudz. Darbs ir prasījis arī daudz spēka patēriņa un resursu sa-

sprindzinājumu, jo visu veicām īsā laikā. Esam saskatījuši savas skolas turpmākajai pastāvēšanai stabilu pamatu, kas reāli bija sašķobījies, jo demogrāfiskā situācija laukos ir dramatiska. Cilvēku skepse pret pozitīvām iespējām jau bija sasniegusi kritisku masu.

„Pārmaiņu iespēja skolām” nāca kā glābšanas riņķis.

Vietējie ir noticējuši, ka arī pie mums var būt labi un interesanti dzīvot, tikai ļoti daudz atkarīgs no pašiem, un apkārt ir talantīgi cilvēki. Tāpat esam sapratuši, ka nevar panākt labklājību, ja rūpēties tikai par sevi. Katrs varam celties tikai caur kopējo labklājības pieaugumu, tāpēc esam sākuši vairāk pārrunāt, kopā organizēt dažādus pasākumus, paveikt konkrētus reālus darbus. Tas uzskatāmi parādījies – jā, mēs varam. Veidojas sniega bumbas efekts – tā veļas no kalna un top arvien lielāka.

Lai skolas ēka, kas celta 300 skolēniem, nestāvētu tukša, vienā korpusā ir

izvietota bibliotēka, vēl citā – iekārtotas telpas brīvā laika pavadīšanas centram, kā arī ģimenes skolai. Kamēr vecāki apspriežas, mazajiem ir, kur palikt un ko darīt. Daudziem pieaugušajiem ir psiholoģiska barjera no skolas laika pieredzes, tādēļ uzrunājam katru individuāli, lai vecāki labprāt nāktu uz skolu, atrastu iespējas arī savai izaugsmei un varētu radoši izpausties. Tagad jau vietējie cilvēki ierodas ar prieku, spēj skolotājiem uzticēties un radoši sadarboties.

Silvija Ločmele,

Briežuociema pamatskolas skolotāja:

Personīgi esmu ieguvusi lielāku pašapziņu, jaunas zināšanas, prasmes, ko darīt atšķirīgās situācijās, pārliecību, ka ir parādības un darbības, ko var un vajag aizstāvēt.

Turpinājums 4. lpp. >

Ieguvumi

> Turpinājums no 3. lpp.

Pateicoties SFL atbalstam, skolā ir pilnveidota materiālā bāze, nopirkti kokapstrādes darbagaldi. Izdevās iegūt apstiprinājumu arī mazajos projektos trīs komponentēs. Izveidojam interneta veikalu, lai vietējie amatnieki varētu realizēt savu produkciju. Esam apzinājuši, ka lieliski darbi top ne tikai Balvu un Baltinavas novadā, bet arī Upmalā Dagdas novadā. Jau esam vienojušies, ka arī Upmalas amatnieki varēs tirgot savus izstrādājumus mūsu radītajā internetveikalā.

Man ir iecere, ka interneta vietnē varētu ne tikai pārdot amatnieku darījumus, bet arī publicēt Baltinavas un Briežuciema dzejnieku un mākslinieku daiļradi, lai ar to iepazītos pēc iespējas vairāk cilvēku. Lai to īstenotu, izveidosim sadaļu „Mūzas kabinets”.

Foto: Andris Bērziņš

Astra Liopa,

Dunavas pamatskolas skolotāja:

Liels ieguvums bija Pepijas Garzeles vasaras skola, kuras laikā notika radošās nodarbības pirmsskolas un sākumskolas vecuma bērniem. Uzrunājām sociālā riska ģimeņu vecākus, lai viņi darbojas kā skolotāju palīgi un redz, ko ikdienā var paveikt kopā ar savu bērnu. Ne vienmēr ir nepieciešama liela nauda, lai bērns būtu laimīgs. Ceru, ka tā viņiem bija laba pieredze.

Daudz esam devušies ciemos viens pie otra – bijām Upmalā Dagdas novadā, pie kaimiņiem Baltinavā – un uzņēmām ciemiņus savās mājās. Lai arī sākumā bija skepse, ko tad mēs tādu varam parādīt, tikšanās izvērtās par brīnišķīgu pozitīvas enerģijas apmaiņu. Īpašu lādiņu guvām Upmalā. Cik aizrautīgi viņi darbojas!

Lielākais ieguvums – sevis un kopienas pilnveidošana, sava spēka apzināšanās. Apziņa, ka robeža nav aiz skolas durvīm, bet tā ir daudz tālāk.

Pavasārī notika kokapstrādes kursi, uz kuriem atnāca arī tēvi, kuru bērni jau sen skolu absolvējuši. Nesen Atašienē guvām pieredzi, ka ar kokapstrādi lieliski tiek galā arī sievietes, kas mums pat prātā nebija ienācis. Tā ieguvām idejas nākotnei.

Prieks, ka vismaz pagaidām darbosies visi interešu pulciņi, kurus bijām iecerējuši.

Lielākais ieguvums ir sociālais atbalsts vietējiem iedzīvotājiem, piemēram, maznodrošinātajiem, daudz bērnu ģimenēm, visiem, kam vajadzīgs, ir iespēja katru dienu mazgāt veļu par simbolisku samaksu. Trāpījums desmitniekā, ka pašnodarbināta persona, izmantojot par projekta līdzekļiem sagādāto šujmašīnu, var šūt un labot apģērbu. Darbiniece ir ļoti noslogota, īpaši rudenī, jo ir jāsalabo virsdrēbju rāvējslēdzēji u. tml. Pēc pieprasījuma saprotam, ka pakalpojums cilvēkiem ir vajadzīgs.

Rosinājām iedzīvotājus dažādot ziemas krājumus. Ļoti populāri kļuvuši žāvējumi – ķirbju, ābolu sukādes u. tml.

Esam bijuši pieredzes apmaiņas braucienos pa Latgali, Sēliju un vērojuši, kā sien sieru, kādi ir pirtnieka pakalpojumi, kā var audzēt ārstniecības augus un iekārtot dzīvnieku audzētavas, kurās ierodas interesenti par maksu, kā audzē aitas utt. Projektam noslēdzoties, daudzi vietējie cilvēki raksta savus biznesa plānus. Pavisam nopietni projekti top par aitkopību un biškopību, vēl par mājputnu un trušu audzēšanu.

Pati esmu ieguvusi jaunu pieredzi gan atskaišu rakstīšanā, gan sadarbībā ar plašsaziņas līdzekļiem, veidojot publicitāti par savas kopienas dzīvi.

Esam ieguvuši arī atzinību no novada vadības, jo ar savām idejām un darbu esam pierādījuši, ka varam pastāvēt paši par sevi ar saviem resursiem.

Radīta skolas atbalsta biedrība „Dunavietis”, kuru vada viena skolēna mam-

Tāpat esam sapratuši, ka nevar panākt labklājību, ja rūpēsies tikai par sevi. Katrs varam celties tikai caur kopējo labklājības pieaugumu, tāpēc esam sākuši vairāk pārrunāt, kopā organizēt dažādus pasākumus, paveikt konkrētus reālus darbus.

ma, iesaistījušies arī citi vecāki, tā ka ir cerības, ka viņi no savas puses turpinās atbalstīt mūžizglītības projektus.

Daudzi vietējie kļuvuši aktīvāki un apmeklē visas piedāvātās nodarbības. Vairāki cilvēki ir apguvuši angļu valodu. Skolēni piedalās skolas interešu

izglītības pulciņos.

Diemžēl daudzi jūtas vientuļi; kāda sieviete kā lielāko ieguvumu atzina iespēju būt Dunavas ļaudīs, satikties un parunāties ar citiem.

Foto: Andris Bērziņš

Zanda Spulģe,

projekta vadītāja Turlavā:

Nenoliedzams ieguvums ir vietējās kopienas cilvēku paaudžu sadarbība. Uz skolu nāk trīs paaudzes – vecmāte, māte un meita, notiek sarunas, kurās iesaistās arī skolotājas, līdz ar to veidojas labākas savstarpējās attiecības. Dienas skrējienā bieži daudz ko nepamanām, piemēram, kādai mammai kulinārijas nodarbībās bija atklājums, ka meita prot pagatavot tik lieliskus salātus. Savā veidā šīs kopīgās nodarbības stiprina arī ģimeniskumu. Skolā pat nav vajadzīgas vecāku sapulces, jo viss tiek izrunāts kopīgajās nodarbībās.

Tēti palīdzēja no koka baļķiem izveidot āra spēles līdzsvara attīstīšanai, bērni aizrautīgi tās izmanto, viņiem ir, ko darīt, un nav bezmērķīgi jāskraidā.

Ja cilvēki paši izveidojuši pievilcīgu vidi, tad necelsies roka kaut ko lauzt vai bojāt. Arī iedzīvotāji cenšas sakopt savu sētu, pagalmu. Viens no otra mācās, iesaistās un mainās pozitīvi.

SFL projekts atraisījis cilvēkus. Iedzīvotāji viens no otra uzzina par dažādām aktivitātēm – kur bijuši, ko redzējuši, piedzīvojuši. Bija laiks, kad katrs sēdēja savā mājā, bet tagad atklāj un iepazīst viens otru, aicina uz nodarbībām jaunus dalībniekus.

Izcēlām saulītē kuršu ķoniņu tradīcijas, vēsturi – tas, manuprāt, ir liels kopīgs ieguvums. Lepojas arī pagasts. Radīts pat produkts – kuršu ķoniņu tējas, jo viedā ventspilniece Līga Reitere iemācīja tās vākt, apzināt, žāvēt, uzziņāt, kam katra zālīte domāta. Lielu un mazi iemācījās arī sašūt lina maisiņus, kur tās iesaiņot. Pašvaldība atbalstīja skolas piedalīšanos ar šīm tējām hercoga Jēkaba tirgū. Ziemassvētku tirgū pārdevām arī „Ķoniņu skrubi”, t. i., organismu attīrošu tēju. Bērni guva gandarījumu ne tikai par jauna-

jām prasmēm, bet pirmo nopelnīto naudiņu.

Vecākā paaudze apguva elementārās datorprasmes. Visus ieguvumus pat ir grūti nosaukt.

Runājot par materiālajiem ieguvumiem, skolas vajadzībām esam iegādājušies fotokameru, videokameru, ko izmanto ne tikai skolas, bet arī utt. vajadzībām, bet arī kultūras nama pasākumos. Mājturības kabinets ir aprīkots ar kokapstrādes instrumentiem, šujmašīnu, nopirkti trauki. Trenažieru zālei sagādāts sporta inventārs. Nopirkām arī audumu un dejojāmiem sašuvām stilizētus tautastērpus, lai dažādos pasākumos varētu skaisti sevi prezentēt.

Foto: Andris Bērziņš

Inese Benjara,

Nagļu daudzfunkcionālā resursu centra vadītāja:

Personīgi esmu iemācījusies daudz ko, kas agrāk bija pat svešvārds, bet ko tagad zinu un saprotu. Bijusī Nagļu skola ir pārtapusi par Nagļu daudzfunkcionālo resursu centru. Kultūras, sporta un citiem pasākumiem iecerējām pārbūvēt skolas zāli. Pateicoties pilsoniskās līdzdalības projektam, kurā guvām atbalstu, uzsākām grandiozu pārbūvi. Esmu apguvusi būvdarbu vadītājas amata iemaņas. Ar smaidu domāju, ka varbūt attiecībā pret mani Dieviņam ir kāds jauns plāns... Iesaistījušies arī pagasta jaunieši, jo viņi telpas jau uztver kā savas, iecerējuši rīkot dažādus pasākumus.

Prieks par senioriem, jo arī vecākā gadagājuma iedzīvotāji var satikties un apgūt ko jaunu. Atceros, ar kādu sajūsmu tika darbinātas iegūtās adammašīnas. Pēcpusdienās godā celts arī kulinārais mantojums, kad viena sieva ar otru dalās pieredzē. Manuprāt, visiem iesaistītajiem cilvēkiem tas ir ieguvums. Piektdienas ir kļuvušas par tikšanās dienu. Skola ir vieta, kur satiekas gan tie, kas aizbraukuši mācīties uz Rīgu, gan tie, kas atgriezušies no sezonas darbiem vai citām skolām. Esam izveidojuši savu ātrās reaģēšanas brigādi, lai palīdzētu, ja kādam jānokļūst pie ārsta. Tiešām darbojamies kā kopiena.

Skola – kopienas attīstības resurss